

Goriške vesti.

—g— **Regulacija na Goriškem.** Nenadno zaključeno dež. zboru gotovo ni nikogar tako iznenadilo kakor nas učitelje. Z vsotojstvom smo pričakovali — zlasti ko smo videli, kako se denar siplje na vse strani — da se ugotovi tudi našim skromnim prošnjam, a sedaj ta prevara! Za velikansko blaznijo, za potrebne in nepotrebne ceste, za visokošolce, za dež. uradnike in sluge, za vse je v izobilju denarja, samo ne za narodnega trpina — učitelja! Dovršil sem nekaj razredov srednjih šol z odliko, ravno tako tudi učiteljske; koliko so starši zame potrosili, da sem postal učitelj, a sedaj moram glede gmotnega stanja zavidati dež. slugo, ki zna za silo svoje ime podpisati in ki v dež. hiši briše prah in čisti pljuvalnike! — 18 let sem užival plačo 800 K in v tem času dobil na petletnicah 240 K poviška, dež. sluga pa dobe po novem zakonu v 18 letih 600 K! Tako cenijo naši poslanci najplemenitejše, najbajže, a tudi najnapornejše opravilo za narod! Tožna nam majka, da smo doživeli to dobo! Ali res vstaja doba, ki jo je napovedal dr. Nevesekdo v „4000“? Učiteljska društva, na noge, na zborovanja in shode, da se ljudstvu pove, kako se gospodari v deželni hiši, da se pove, kako skrbijo poslanci za nas, ki nam je izročeno najdražje, kar ima narod — mladina, in kako za dež. uradnike, ki dobivajo samo za stanovanje več, nego mi plače (1500 K) in za sluga! Sramota, večna sramota takim poslancom, v prvi vrsti še laškim liberalnim, ki so bili pred volitvami polni obljub, sedaj pa kažejo učitelstvu — fige!

—g— **Za slovensko vseučilišče v Ljubljani** in za italijansko vseučilišče v Trstu se je na predlog dež. poslanca Berbuča in Petarinija soglasno izrekel goriški deželni zbor.

—g— **Roditeljski večer** smo imeli v Dutovljah v nedeljo, dne 30. prosinca, popoldne. Udeležba od strani občinstva je bila tolika, da je bila šolska soba nabitno polna občinstva. Po številu bi moral računati najmanj na 150 oseb, od katerih je bilo pa mater največ. — Najprej je poročal tov. Fr. Vendramin o važnosti splošne ljudske izobrazbe, potem pa tovarišica Pani Živec o ukazu in prepovedi. — Oba poročevalca je občinstvo poslušalo z največjo pozornostjo, četudi je trajala vsa stvar nad poldruho uro. Govornika sta napravila na občinstvo s svojim nastopom jako ugoden vtisk, le žal, da niso prostori za takove prireditve primernejši. Klopri se namreče ne da spraviti iz razreda, tako da morajo sedati udeleženci vrh klopi. Poleg tega pa nima ne en ne drugi razred nobenega odra v šoli. Občinstvo, ki mora sedati kakor omenjeno, stoji tedaj višje nego govornik sam, zaradi česar se njegov glas jako izgublja. Upamo pa, da poskrbe oblasti, da se v doglednem času odpravi ta nedostatek s tem, da nam zgradi šolsko poslopje, ki ga tukaj tako krvavo pogrešamo.

—g— **Iz Komna** nam poročajo: Na Dunaju izhaja list: „Zeitschrift für Kinderschutz und Jugendfürsorge“. — V 1. in 2. (skupni) številki tega lista nahajamo spis: „Kinderelend und Kinderschutz im Küstenlande“, ki ga je spisal dr. Rudolf baron Rinaldini, c. kr. okrajni zdravnik na višjesodnem deželnem sodišču v Trstu. V tem spisu opisuje življenje in delovanje šologodne in nešologodne mladine. — Prihaja od Trsta in njega okolice na posamezne politiške in sodne okraje Istre in Goriške. — Vse nam kaže v turboln in žalostni sliki. — Mimogrede hočem objaviti, kar piše o naših slovenskih okrajih Goriške. Opisujejo žalostne odgojne razmere v Trstu, njega okolici in v Istri, pravi dopisnik, da so razmere v okrajih Tolminkskega veliko boljše. V Cerknem so odgojne razmere dobre. V Kanalu celo ugodne. Žal, da alkohol v teh okrajih večalimanj gospodari. V bovškem okraju slabo vplivajo plesi. Sicer so ti kraji v materialnem oziru na dobrem. Vendar je tukaj zaradi vdan žganju. V cerkniškem okraju so se pomnožili kotli za žganje žganja v letu 1896 do 1906 od 7 do 140. — To je žalosten fakt. — V neki šoli na Tolminkem je bilo od 57 učencev 52 žganjepivcev. Med temi je bil osemleten deček, ki je vsak dan popil osminko ali četrtr litra žganja. Mati mu je dajala žganje, da bi se deček „okrepčal“. V bovškem okraju preveč pijejo — kavo. Ženice rekajo: „Blaženo — kofca!“ V teh krajih mnogo kadijo in celo čikajo tobak. — Otroke uporabljajo kot ponočne čuvaje ob mrtvaškem odru. Ker je narod vdan alkoholizmu iz tega in izvirajočemu nemoralnemu življenju, se pojavljajo nezakonski otroci. Vendar niso vse občine take, zakaj nahajajo se tudi častne izjeme. — Še bolj je alkoholizmu vdan ajdovski okraj — tako piše dopisnik. Tukaj tudi radi kvartajo in proklinjajo. V okraju Sežana in Komen so razmere ugodne. Dopisnik pravi ad verbum: „In den Bezirken Sesana (Sežana) und bersonders Komen sind die Verhältnisse erfreulicherweise günstige.“ — V sežanskem okraju nahajamo ubožstvo, ki vpliva na to, da da ne morejo roditelji mnogo storiti za odgojo svojih otrok. — Komaj sedemletni otrok mora pastirovati, kar znači ugodnost pašo lenobe. — V komenskem okraju mora dopisnik obžalovati, da odhajajo deklice prezgodaj v Trst ali v mesto služiti in so tamkaj izpostavljene raznim nevarnostim, ki jim lahko podležejo. — Glede

tega obljubeje dopisnik, da bo pisal v naslednjem članku. Mi — v komenskem okraju bivajoči — nestrno pričakujemo objave bodočega članka glede te izjave, poudarjajoč, da se bomo s tem člankom bavili. — Vederemo! — Končno moram priznati, da se je dopisnik vglobil v razne pojave življenja naroda v Primorju, držče se besed pesnika Schillerja, ki pravi v svojem Wallensteinu: „Hab' ich des Menschen Kern erst untersucht, so weiß ich auch sein Wollen und sein Handeln.“ —

A. L.

—g— **Analfabetov v italijanski Furlaniji** je 22 tisoč izmed 67.000 laških prebivalcev, v Gorici pa med Lahji tudi 6000. Vsega skuoaj nad 30%. Lepo skrbijo Lahji za izobrazbo ljudstva.

—g— **Med vnebovpijočimi grehi**, ki vpijejo v nebo za maščevanje, je tudi zatiranje ubožcev, v d o v in sirot. Prosila je neka vdova, seveda učiteljeva, že drugič za milostno podporo, ker ji pokojnina postavno ni dovoljena. V tem obupnem položaju se je obrnila po nasvetu drugih do deželnega poslanca (če potreba, povem ime) s prošnjo, naj ji pripomore do te milostne podpore. Misleč, da najde njena solza odmev v njegovem srcu, in sru božjega namestnika, se je varala močno, močno. Odslovil jo je kratkotalo s tem, naj se obrne še do drugih njegovih enakih kolegov. Tako je ta sirota hodila od Ana in Kajfe do Poncija Pilata s solzami po licih. ki vpijejo zoper one, ki jih izjemajo. — Končano je zasedanje deželnega zbora — a podpore od nikoder. Kje je vendar? Ostale so le prazne sanje na njo. Kaj res nima deželna blagajnica par sto kronic za to vdovo, ki je bila na vse načine opeharjena in skoraj oropana denarja? Pravičen je tisti, ki je nad nami. Da bi le bili njegovi namestniki tako. Tudi vas bo sodil pravični, vas, vi izjemalci vdovinih vročih solz! Ali se ne bojite stopiti pred sodni stol s to zavestjo, da niste storili ničesar za njo? Vas li ne peče vest? Vam ničesar ne očita? Gotovo ne, ker je najbrž nimate, ali pa menda že tako kosmato, da vas prav nič več ne peče. Grešniki ste kakor vaši kranjski bratci, le s tem razlikom, da vi grešite zoper tretji, bratci pa zoper četrti vnebovpijoči greh. Kakor se vidi, skrbje klerikalci za učitelstvo povsod enako.

Prijatelj vdov.

Splošni vestnik.

Letnico za učiteljski konvikt so plačali: tov. Štefan Tomšič iz Ribnice; tov. Poldi Tomšič iz Ribnice; tov. Štefi Tomšič iz Novega Kota; tov. Jakob Dimnik iz Ljubljane; tov. Slavoj Dimnik iz Trsta; tov. Ivan Dimnik iz Ljubljane; tov. Ludovik Mikolič iz Ribnice; tov. Ivan Pokorn, tov. Marija Babnik in tov. Antonija Adamič, vsi iz Horjula. Bog plati!

Slovenska šolska Matica. Odbor je imel dne 13. t. m. sejo, pri kateri se je tako le konstituiral: ravnatelj Henrik Schreiner, predsednik; ravnatelj dr. Janko Bezjak, podpredsednik; prof. dr. Ludovik Pivko, tajnik; nadučitelj Jakob Dimnik, blagajnik; vadniški učitelj Ivan Krulec, knjižničar.

Učiteljska tiskarna je kupila Kleinovo hišo v Frančiškanski ulici št. 8 za 100.000 K. Poleg hiše je velik vrt, ki je dolg 60 m; toliko je dolga tudi hiša; ves prostor meri 3600 m². Hiša ima južno, solčno lego; nasproti leži frančiškanski vrt. Na vrtu se bo zgradilo za tiskarno posebno poslopje. Kaj več o tem ob priliki.

Pravico komedijo so pričeli uganjati naši Slomškarji sedaj. V „Slovenec“ št. 39. čitamo tudi sledeče: „Ustanovitev podružnice „Slomškove zveze“. V Trnovem na Notranjskem se je ustanovila dne 9. svečana podružnica „Slomškove zveze“. Ustanovnega občnega zbora, ki se je vršil v prostorih preč. g. dekana, se je udeležilo do 30 udeležencev, ki so vsi pristopili k podružnici. Zborovanje je vodil sklicatelj g. nadučitelj in deželni poslanec Ravnikar. Gospod poslanec je po pozdravu zbranim obširno pojasnjeval položaj o zboljšanju učiteljskih plač, nakar se je vnela živahna debata. V dno sreca je zapekla vse navzoče učiteljsvo izjava gospoda poslanca, da je vprašanje o zvišanju učiteljskih plač med poslanci najneprikljubnejše. A z veseljem smo vzeli na znanje, da se on grozno trudi, da pridobi poslance kmetijskih občin za zvišanje učiteljskih plač. Pa tudi sami smo sklenili, da bodemo z neutrudljivim delom pokazali, da smo vredni zvišanja. V odbor so bili izvoljeni: Predsednik: Jernej Ravnikar, nadučitelj, Trnovo; podpredsednik: dr. Jos. Kržišnik, dekan, Trnovo; tajnik: Janko Grad, nadučitelj, Košana; blagajnica: gđ. Lucija Trampus, šol. vod. Vrbovo; odbornika: Ivan Šuligoj, nadučitelj, Dol. Zemon in Ema Miselj, učiteljica, Košana. Nato je predavala gospa Puppis iz Košane... — Tako je govoril oni Ravnikar, ki je obljubil Slomškarjem, da bo za zvišanje plač; oni Ravnikar, ki je kriv, da ni bil sprejet v zadnjem zasedanju predlog o regulaciji učiteljskih plač; oni Ravnikar, ki se je skliceval nekoč na disciplino, a sedaj baje nagovarja poslance kmetijskih občin za regulacijo — torej proti volji dr. Šusteršiča in Kreka, ki vsebu-

jeta disciplino; oni Ravnikar, ki je hotel pri proračunski debati nekaj govoriti, a mu je dr. Šusteršič rekel — ne smeš! — „Leznjivi pratikarji — vsi pojte rakom žvižgat!...“ je rekel Prešeren.

Moder protest so sprožile bistre glave Slomškarjev. Niti uboge satire ne prenesejo, kaj šele, ko se bo nekoč zgrazal ves svet ob podrobnem odkritju njih počenja. Kaj šele, ko bo zgodovina pisala njih dejanja? Zgodovina je učiteljica življenja, a ona je tudi neizprosna sodnica! Poglejte v dobo renegatstva in splošnega nemškutarstva in sklepajte po analogiji! — Nismo se čutili prizadete, zato nismo protestirali; če bi pa vi molčali, bi storili boljše, ker to vam je znano, da vas mi tu ne moremo braniti, ker so take razmere poguba šolstvu, škandal učitelstvu, so demoralizacija vzgoje, so sramota narodu, in naj le ljudstvo spozna svetohlinstvo, bo vsaj potem znalo ceniti poštene značaje! — Priobčujemo tu njih protest dobesedno, kakor so ga natisnili v „Slovenec“ št. 32.: „Protest učiteljsva. Pri sestanku slovenskega krščanskega učiteljsva, ki ga je zadnjič sklicala ljubljanska podružnica „Slomškove zveze“, so vsi navzoči z ogorčenjem zahtevali, naj se razglasi sledeča izjava in protest: „Učiteljsvo Slomškove zveze odločno zavrača in obsoja, da se je človek v osebi J. Cankarja v drami „Hlapec“ drznil grdo in ostudno blatiti učiteljsvo sploh. Persiflaza učiteljsva, kakršna se nahaja v tej knjigi, je skrajno žaljiva in predrzna obnem. Kot vzgojitelji mladine izvršujemo prevrženost zvanje, da bi mogli tako blatenje mirno prenašati. Pravi umetniški in resni prijatelji sramotnja celega stanu niso sposobni. Upamo, da slavno občinstvo brez razlike strank z nami soglaša! Apeliramo pa tudi na visoko c. kr. deželno vladu, naj zabrani, da se omenjeno grdenje učiteljsva ne bo smelo javno uprizarjati.“ — „Hlapec“ so pravkar izšli. Tudi v umetniškem oziru je ta knjiga tako beraška, da vzbuja samo pomilovanje, da je Cankar tako naglo in globoko umetniško propadel in osirotel na mislih in celo v dikeji.“ — Ne odrekajte se javni sodbi!

Na avstrijski čebelarški šoli na Dunaju prirede letos poučne tečaje za čebelarstvo. Zglasiti se je treba do 10. maja. Oni učitelji, ki bi se želeli katerega poučnega tečaja udeležiti, naj se pravočasno oglase za službeni dopust.

V. J. Havliček a bratr v Podčrbradeh (Češko), slavnoznani leta 1887 založeni izvozni dom modnega in platnena blaga, pošilja na zahtevo novo sestavljeno zbirko novosti, spomladnih in letnih, modnega blaga in sukna za dame in gospode, blaga za kostume, obleke in bluze, najboljšega zefira, priznano najboljšega platna, opreme za neveste, najzvrstnejih damastov, raznih tkanin, namiznih in kavinih garnitur, brisač, robecev itd. Priporočamo to realno in solidno češko podjetje najtopleje učitelstvu. Pri sklicevanju na naš list pošilja vzorce brezplačno.

Iz slovanskih pokrajin.

○ **120 čeških društev** je na Nemškem, kakor poroča neki praški staročeški list. Od teh je 62 bolj socialnodemokratskih, dočim jih je 58 strogo češkonarodnih.

○ **Razširjenje poljskega življa** na nemškem zahodu odseva zlasti iz dejstva, da je bilo tri nedelje, dne 16. in 23. januarja in 6. februarja t. l., skupno 107 shodov na 75 krajih industrialnega okraja.

○ **Ruski konzulat v Pragi.** Iz Prage poročajo: Pogajanja med rusko in avstro-ogrsko vladu glede ustanovitve ruskega konzulata v Pragi so dozorela že v toliko, da je z vsotojstvom pričakovati, da se ta konzulat osnuje že v najkrajšem času.

○ **Društvo zdravnikov za Bosno in Hercegovino** je za svoj poslovni jezik ugotovilo v pravih hrvaščino, oziroma srbsčino.

Razgled po šolskem svetu.

— **Francoske šole na Turškem.** Statistika pokazuje, da so francoske šole v Mali Aziji poslednjih šest let lepo napredovale. V mestu Kadi-Kej je l. 1903. pohajalo tamošnje francosko šolo 225 učencev, l. 1909. je pa to število naraslo že na 702, od katerih je bilo 158 učencev moslimske vere, akoprem je dotični zavod v rokah neke verske družbe. Nemci se trudijo, da bi tekmovali s Francozi, ali dosej se jim je to slabo obneslo. Tako so bili oni v Hajdar-paši, ki je izhodna točka njihove železnice v Mali Aziji, ustanovili krasno šolo, v katero se je bilo vpisalo 150 šolarjev. Ko so pa Francozi otvorili svojo šolo v skromnem poslopju, se je prijavilo izprva samo 68 otrok, ali še par dni ni poteklo, pa jih je od vseh strani navrelo toliko, da so jih morali odbijati. Nasprotno pa je število nemških šolarjev vedno padalo, dokler ni padlo od 150 na 48. To kaže, da je kulturni vpliv francoskega jezika v orientu silen.

— **Boj za šolo na Francoskem.** Župnik Tixier v Ambertu je bil obsojen na 200 frankov globe, ker je poveljal s prižnice, da ne bo pustil k birni onih otrok, ki rabijo kako šolsko knjigo, ki so jo škofje prepovedali.

— **Največja šola.** Največjo šolo so otvorili v Novem Jorku. Poslopje ima 23 nad-

stropij in 200 sob po 50 učencev, tako da lahko šolo obiskuje 10.000 otrok.

— **Realel-bogoslovci.** Naučni minister grof Stürgkh je izdal naredbo, ki določa, da lahko vstopijo absolventi realk in realnih gimnazij tudi v bogoslovje, ako položijo dopolnilni izpit iz latinščine in grščine.

— **Dvboj med študentkama.** Dve študentki v Krakovu, Ilonka Inecki in Olga Mecerov, sta bili smrtno zaljubljeni v akademika Breitnera. Iz ljubosumnosti sta se nekoč na ulici traktirali z zaušnicami, nato se pa pozvali na dvboj. Določil se je dvboj na pištole, dokler se ena izmed junacin ne zgrudi nesposobna za nadaljni boj. V nemškem mestecu Presterlitz sta se nato streljali. Zmagala je Ilonka, ki so jo kolegince sprejele „z navdušenimi ovacijami“.

Z gospodarskega polja.

— **Zadružništvo na poljedelski visoki šoli na Dunaju.** Dr. Karel Hoffmeister je imenovan rednim profesorjem zadružništva na dunajski poljedelski visoki šoli. K dozdajnim štirim letnikom na šoli se ima pripojiti peti letnik, ki bo posvečen samo zadružništvu.

— **Kmetijske zadruge v Nemčiji.** Glasom statistike drž. zveze kmetijskih zadrug je bilo l. jan. 1910 v Nemčiji 15.271 posojilnic in hranilnic, 2217 nakupovalnih in prodajalnih, 3133 mlekarških zadrug, 173 zadrug za vnovčenje mleka in 2568 drugih zadrug, skupaj torej 23.362 kmetijskih zadružnemu zakonu podvrženih zadrug.

Oklic.

Pri občnem zboru „Šolske Matice“ se je sprejel predlog naj bi se prirejela skupna potovanja slovenskega učiteljsva. Stavil se je navet naj bi se prvo potovanje napravilo na slovanski jug. V ta namen se je izvolil odbor obstoječ iz gospodične J. Mehle, učiteljice na dekliški šoli v Ljubljani, učitelja Fr. Gärtnerja, prof. dr. Tomišeka in učitelja K. Widra. Odbor je imel že več sej, v katerih se je posvetoval o tem potovanju. Sprva se je mislilo držati se nasveta, da se priredi potovanje na jug. Ker pa se vrši letos avgusta meseca zborovanje vseslovenskega učiteljsva v Krakovu, se je sklenilo prvo potovanje prirediti v Krakov in potem čez Budimpešto in Zagreb nazaj.

Širši program potovanja je Ljubljana-Pragersko-Maribor-Gradec-Semmering-Dunaj-Dunaj-Prerovo-Oderberg-Krakov-Krakov-Zsolna-Galanta-Budimpešta-Zagreb-Zidani most-Ljubljana. Na Dunaju in v Budimpešti bi se mudili dva dni.

Vsa vožnja z oskrbo vred bi stala 220 K. Potovanje bi trajalo kakih 10 dni. Podpisani odbor prosi naj se oni gospodje profesorji, učiteljice in učitelji, ki se nameravajo udeležiti tega potovanja nemudoma vsaj do 2. marca blagovole prigrasiti svojo udeležbo gospodu K. Widru, učitelju v Ljubljani, da bo mogoče nadaljne priprave izvršiti. Ker je g. K. Wider izvoljen blagajnikom naj se mu blagovolijo pošiljati tudi mesečne prispevke à 30 K, ker je do potovanja le še 7 mesecev.

Za potovalni odbor:

Dr. F. Tomišek, K. Wider, F. Gärtner,
predsednik. blagajnik. tajnik.

Listnica uredništva.

I.: **Liska** = das schwarze Wasserhuhn. (Glej: Pokorni-Erjavec, Prirodopis živalstva, str. 104!) — **Tovariš R.: C. M. D.** porabimo danes teden. — **Na Kras:** Porabimo prihodnjič. — **O „Hlapecih“** smo dobili še eno oceno, ki je porabimo v prihodnji številki. — **Vijolica:** Prejeli in porabimo. Drugo pošljite.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 155. Kranjsko. 104 1—1

Na III. mestni slovenski deški ljudski šoli v Ljubljani je smislu razpisa c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 20. januarja 1910, št. 397 oddati stalno mesto nadučitelja in voditelja, združeno s zakonito osnovanimi službenimi prejemki.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom pri predsedstvu c. kr. mestnega šolskega sveta v Ljubljani vlagati

do 31. marca 1910.

Zakasnele ali pa pomanjkljive prošnje se pri oddaji službe ne bodo vpštevale.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani,

dne 15. februarja 1910.

Predsednik:

Iv. Hribar l. r.

Št. 333. 105 1—1

Na enorazredni ljudski šoli na Nevljah je oddati učno in voditeljsko mesto z zakonitimi prejemki v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 25. marca 1910.

Prošilec, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščen, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku,

dne 13. februarja 1910.